

„Aš nelinkęs pasakoti asmeninės istorijos. Geriau papasakosiu Dievo istoriją vieno žmogaus gyvenime“, – pasakė kunigas Ričardas Doveika, pagaliau nusileidęs ilgiems įkalbinėjimams parašyti apie jį knygą.

Tebūnie tai kelionė per Jo gyvenimo istoriją, papasakotą Jo lūpomis.

TURINYS

PIRMA DALIS

VAIKYSTĖS SODAS • 11

Saugūs tėvų namai • 13

Mokykla • 26

Namo istorija • 28

Pirmosios „mišios“ ir „procesija“ • 32

Arkikatedroje • 39

Mergaitė, vardu Diana • 40

Į Prekybos ir verslo mokyklą • 45

Patyčios ir vaikas • 49

ANTRA DALIS

DVASINĖ BRANDA • 55

Kunigo kelias per tėvų ašaras • 57

Seminarijos tvarka • 61

Seminarijoje – naujas tikėjimo rūbas • 68

Troškimų ir pavydo kipšai • 73

Mokytojas ir mokiniai • 77

Kaip vaikui suprasti Dievą? • 85

Monsinjoras Kazimieras Vasiliauskas dovanoja ateitį • 89

Kunigo Ričardo Doveikos pamokslas per monsinjoro

Kazimiero Vasiliausko 12-ąsias mirties metines • 96

Jau kunigas! Kunigo šventinimai • 100

Primicijos – pirmosios mišios • 103

- Popiežiaus palaiminimas • 106
Sveika, Roma! • 108
Ne klando žmogus • 111
Liudas Vasaris ir pašaukimas • 121
„Pasijunti tarsi skuduras...“ • 125

TREČIA DALIS

PRAVERK TIKĖJIMO DURIS • 129

- Nuodėmių išpažinimas • 131
Pirmoji mano išpažintis • 151
Indulgencija. Bažnyčios dėmės • 154
Kai kūrėsi ir keitėsi Bažnyčia • 159
„Mirtis – tai miegas Dievo delnuose“ • 168
Skaistykla ir pragaras • 177
Mokėkime palaidoti • 189
Tėvų netektys • 196
Pamokslas mirus Tėčiui • 199
Vėlinių žvakių šviesoje mirtis – tai vartai į Amžinybę • 208
Dvasinių būtybių pasaulis • 216
Egzorcizmas – Šėtono išvaymas • 222
Dešimt Dievo įsakymų • 229
Mylėk savo artimą • 235
Pavydas • 248
Pasaulio ir žmogaus sukūrimas • 252

KETVIRTA DALIS

RIČARDAS DOVEIKA APIE... • 265

- Apie laisvą valią • 267
Apie pedofilijos problemą • 272
Apie kalimą prie kryžiaus • 278
Apie nusikaltimą ir bausmę • 283

- Apie moterų kunigystę • 286
- Apie lytiškumą. Vyrą ir moterį. Šeimą • 302
- Apie santuoką • 312
- Apie bažnytinės santuokos glėbį • 320
- Apie surogatinę motinystę • 323
- Apie bažnyčių prabangą ir turtą • 328
- Apie nusivylimą, krizę ir jos gėrį • 335
- Apie „superžmones“ ir buvimą žmogumi • 343
- Apie žmogaus ir Dievo santykį • 347
- Apie žmogaus nusižeminimą Dievo akivaizdoje • 352
- Apie savęs niekinimą ir meilę • 355
- Apie atleidimą sau ir kitam • 359
- Apie adventą ir Kalėdas • 365
- Apie karą ir taiką • 373
- Apie savanorystę • 375
- Apie egoizmą • 382
- Apie laimę • 383
- Apie turtą • 387
- Apie Heloviną ir Užgavėnes • 389
- Apie vaikų auklėjimą • 392
- Apie emigraciją ir alkoholį • 394
- Apie statomą bažnyčią • 398
- Apie mus ir tautą • 402
- Apie gyvybę iščiose • 408
- Apie visuomenę • 412
-
- Užsklandą praskleidus... • 423

I PREKYBOS IR VERSLO MOKYKLĄ

Man Dievas leido įgyvendinti kelias svajones. Svajojau šokti – šokau. Dalyvaudavau konkursuose, laimėdavau ir antrą, trečią vietas. Pramoginių šokių būrelį lankiau ir mokykloje, eidavau į šokių studiją prie buvusios parduotuvės „Šatrija“ netoli savo namų. Dar ir šiandien žiūriu visus šokių konkursus, tiesiog seilę varvinu. Mielai ir dabar lankyčiau pramoginius šokius. Bet ką pasakytų aplinka? Šitam tik šokių betruksta!

Vaikystėje mane labai žavėdavo parduotuvėje dirbančios kasininkės – mygtukus spaudo, skaičiuoja. Traukė ir medicina. Mano draugė Diana iš bažnytinio jaunimo studijavo mediciną, dabar ji stiprioje užsienio klinikoje eina aukštas pareigas. Viską pasiekė savo jėgomis, daug ko dėl savo svajonės atsisakydama.

Galvodamas apie mediciną, savo misiją supratau kaip tarnystę žmonėms. Draugai organizavo apsilankymą lavoninėje pasižiūrėti skrodimų – norėjau pasitikrinti, ar išversiu. Anais laikais tai buvo įmanoma. Lavoninė, kaip ir dabar, buvo dabartinės S. Žukausko gatvės rajone, vadinamajame Šiaurės miestelyje. Ištvėriau beveik iki galo. Mačiau žmogaus vidaus organus, kaip atrodo širdis. Man nebuvo bloga nei nuo kvapo, nei nuo vaizdo. Šiek tiek silpna pasidarė, kai medikas iš atvertos krūtinės ląstos samčiu sėmė kraują. Aš kraujo nebijau, bet supratau, kad man gal jau užtenka. Ir išėjau.

Net dabar galiu pasakyti – jei ką nors būčiau galėjęs rinktis vietoj kunigystės, rinkčiausi mediko kelią.

Mano močiutė ir jos seserys skaniai gamindavo, viena jų dirbo kavinėje ir ruošdavo banketus. Mes, vaikai, kartais ten nueidavome. Ir „Stiklių“ bendraturtis Romas Zakarevičius, kai kūrėsi dabar garsus restoranas, močiutės seseriai į Šeškinę atveždavo išrūkyti skerdieną. Pats savo rankomis sunešdavo dėžes su mėsa, vėliau išsiveždavo „produkciją“. Nenuostabu, kad ir mane domino kulinarija, virėjo specialybė. Baigęs devynias klases, apsisprendžiau stoti į tuometę Prekybos ir verslo mokyklą Žirmūnuose. Tuo metu namuose buvo pasikeitusios gyvenimo sąlygos, jau turėjome du kambarius ir daugiau erdvės.

Prekybos ir verslo mokykloje susipažinau su kurso auklėtoja Nijole Gradauskiene, kurią ir šiandien tebevadinu Auklėtoja. Mūsų kurse gal dvidešimt keturi mokiniai mokėsi virėjo amato. Buvo 619 grupė, iki šiol pamenu. Mes, grupiokai, vis dar draugaujame, vienas kitą ir vadiname „619“. Po baigimo kasmet organizuodavome susitikimus, vėliau kas trejus, kas penkerius metus. Vieną klasės draugą man teko jau ir palaidoti. Juos esu ir tuokęs, ir jų vaikus krikštijęs, ir Komunijai rengęs.

Mums nereikia kasdien susitikti, kad žinotum, jog jie yra šalia. Esu be galo dėkingas tai mokyklai – jaunam žmogui tai buvo nuostabi erdvė. Mes ne tik tarpusavyje susigyvenome, bet užsimezgė nuostabūs santykiai su mokytojais, direktoriais. Kasmet prieš Kalėdas mokytojų kolektyvas pasikviečia mane pasakyti žodį, pasikalbėti. Nors dauguma pedagogų jau pasikeitę, likę tik keli mane mokę mokytojai, bet man ten tebėra išlikęs sielos rojus.

Mūsų grupė skambėjo visoje mokykloje. Daug metų buvome laikomi viena sėkmingiausių jos laidų. Mes, vaikinai, buvome ir tautinių šokių būrelio iniciatoriai, šokdamas atpyliau

trejus metus. Mūsų kursas organizuodavo visas vakarones, diskotekas, visus mokyklos renginius. Net gražuolių rinkimus. Teko valyti ir langus, na, vieną kitą netyčia sudaužydavome... Buvau kurso seniūnas ir pirmasis mokykloje įrengęs bei kuravęs religinį stendą. Direktorius jam buvo paskyręs vietą prie mokytojų kambario. Į mokyklą atnešdavau ir Sąjūdžio spaudos. Per istorijos pamokas ją skaitydavome, diskutuodavome.

Po įstojimo praėjus vos savaitei, mano klasės draugai išprašavo, kad būsiu kunigas. Net pats dar to nežinojau.

Mokėmės vidurinės mokyklos kursą ir dar profesinių dalykų: maisto ruošimo, higienos, dietologijos. Dvi savaites mokydavomės klasėse, savaitę atlikdavome gamybinę praktiką. Teko padirbėti gamyklų valgyklose, restoranėliuose. Ir mus laikydavo gana gerais pagalbininkais! Netekdavo vien indų plauti ir bulvių skusti. Jau mokėjome dešimtyje keptuvių blynus kepti.

Tuo metu prasidėjo blokada, iš parduotuvių dingo produktai. Būdamas 16–17 metų tapau šeimos maitintoju. Per praktinę valgyklos vedėja leisdavo nusipirkti mėsos gabaliuką. Ir aš galėdavau namo parnešti maisto! Įsivaizduokite, kokia formavosi atsakomybė. Blokada, stinga maisto, o tu, nepilnametis, tampi šeimos maitintoju. Gali parnešti mėsos, sviesto. Kartais atsiprašydavome iš paskaitų ir važiuodavome prie Operos ir baletų teatro, ten stovėdavome ilgą eilę, kad nusipirktume tualetinio popieriaus ir parneštume namo.

Tėvai buvo įskiepiję nuostatą dalytis. Prisimenu, kaip pirmą kartą aš, vaikas, nusipirkau visą dėžę ledinukų „BonParri“. Iki šiol akyse tas vaizdas. Atidarau namie dėžutę, ten gal dvidešimt pakelių saldainių. Juos išverčiu ant lovos ir daliju į krūveles – broliui, mamai, tėčiui, močiutei, tetai... Sau nepasilieku – juk vis vien kažkuris man duos. Iki šiol tebejaučiu

norą dalytis patiriamu džiaugsmu. Kad tie, kurie man labai labai svarbūs, būtų ten, kur aš esu, kad patirtų tą patį, ką aš! Nes mano džiaugsmui trūksta jų. Ar tada, kai studijavau Romoje, ar vėliau, kai teko laimė pakeliauti po pasaulį. Žinai, kad mama, tėtis, močiutė jau Amžinybėje, nebeparodysi...

Tėvai išmokė mėgautis, vertinti tai, ką matai. Dalydamasis džiaugsmu patiriu palaimą. Kaskart dėkoju tėvams už tą dovaną. Kad man buvo leista taip augti, tai suprasti.

Mumis, šešiolikmečiais, pasitikėjo, bet mes pasitikėjimą užsitarnavome. Jei reikėtų vėl grįžti į tą mokyklą, su didžiausiu malonumu ryte vėl atsikelčiau, sėdčiau į troleibusą ir važiuočiau. Tie treji metai Prekybos ir verslo mokykloje man kompensavo devynerius metus vidurinėje mokykloje su tokiais antpelniais, kurie man yra neišsenkamas lobynas jau dvidešimt penkeri metai.

Ta mokykla man buvo tokia artima, kad po šešerių metų Katedroje įšventintas į kunigus ten organizavau iškilmingus pietus.

PATYČIOS IR VAIKAS

– Jūsų pasakojimas, kad dėl įsitikinimų Jums teko patirti patyčių, nugalėti baimes, šiandien patyčias išgyvenančiam vaikui būtų stiprus moralinis palaikymas.

Jei ištversi, tavo stiprybė į tave atsigręš gėrio puse. Yra skirtumas tarp patyčių seniau ir dabar. Patyčios dėl socialinės padėties, manau, yra išlikusios. Tik gal dar gajesnės. Bet anuomet buvo ideologinių patyčių – tarp okupacijos ir laisvės, tarp sistemos ir asmenybės. Dabar patyčių gali kilti, jei tu apsisprendi būti gėrio pusėje. Kad esi kitoks. Nepritampantis. Koks patyčių priešnuodis? Turbūt tėvų ir mokytojų bendradarbiavimas, dialogo kelias. Vaikas šeimoje neturėtų girdėti nepagarbių žodžių apie mokytoją. Tėvai turėtų nepamiršti, kad pagrindinė, esminė vaiko auklėjimo tarnystė patikėta tėvams. Mokykla, bažnyčia yra tik pagalbininkai. Tėvai klysta, jei galvoja, kad nuvedus vaiką į mokyklą jų auklėjimas baigiasi, kad ugdymo įstaiga išmokys nesityčioti iš draugų dėl prastesnio telefono ar drabužių.

Patiems tėvams derėtų dorai elgtis suaugusiųjų pasaulyje. Nes vaikai labai imlūs blogam pavyzdžiui. Vaiko elgesys neturėtų būti perkamas, jo santykis su tėvais negali būti mainai ar turgus. Svarbu formuoti stuburą. Bet dabar dažnai tai patikima kitiems.

Mūsų šiuolaikinėje visuomenėje vyksta kova tarp žmogaus, kaip asmens, ir žmogaus, kaip žaliavos. Kas šiandien turi

didelę paklausą? Vadinamieji nuomonių formuotojai, panaudojantys tą žaliavą. Kam reikalingas aukštasis išsilavinimas, jeigu net asmeninės nuomonės neturi?

– Jaunus žmones, sutikite, labai formuoja televizijos laidos, vadinamųjų žvaigždūnų elgesys. Patyčios ten klesti kaip šaunumo garantas: „Aha, jiems galima, vadinasi, ir aš galiu. Būsiu toks pat.“

Vaikai, paaugliai net nesusimąsto, kad yra tik žaliava, kad iš jų užsidirba tie nuomonių formuotojai. Šiandien ypač sunku asmeniui, vaikui, bandančiam eiti savo keliu. Jis tam pa visuomenės priešu, teisių pažeidėju, atsilikėliu, patyčių objektu. Kiekvienas, apsisprendęs būti gėrio pusėje, turi žinoti, kiek tai jam kainuos. Jo sumenkinimą, užklijuotas etiketes. Nors mes deklaruojame, kad skirtumai mus tik sujungia, deja... Pabandyk būti kitoks, negu tau, kaip žaliavai, nurodoma. Pamatysi, kaip dalis visuomenės stos prieš tave.

Man tai reikėjo patirti. Bet buvo stiprus šeimos palaikymas. Ir kai šeima, artimieji tave palaiko, tu esi stiprus.

– Ričardai, ką tada reiškia Biblijoje skaitomas pasakymas: „Kai trenkia tau per vieną skruostą, atsuk ir antrąjį. Kai atima iš tavęs apsiaustą, atiduok jam ir tuniką“? Žmonės įsitikinę, kad Šventasis Raštas moko nuolankumo. Lyg ir neskatina kovoti už savo įsitikinimus. Nusileisk. Atsitrauk. Kentėk.

Ne. Tai reiškia kalbėti su žmogumi ta kalba, kurią jis supranta. Atsukti antrą žandą reiškia padaryti ką nors gero. Tačiau mano pareiga yra ir užblokuoti blogį, sklindantį iš to žmogaus.

– Tačiau vaikui tai sunku suprasti. Neištvėręs patyčių jis ima ir nusižudo...

Taip, bet tam ir yra šeima, bendruomenė. Jei neateina pagalba arba jei vaikas nėra įpratintas suprasti, kad visa vi-

suomenė yra už jį ir dėl jo; jei jam įkalta, kad jis turi būti tobulus nuo pat gimimo, o jo santykiai su visuomene yra tik medaliai, pirmosios vietos; kai sprendamas vaikystės, paauglystės, pirmosios meilės, pirmojo atstūmimo problemas, jis negali pasipasakoti apie savo išgyvenimus; jei sporto klube turi gauti medalius, mokykloje būti geriausias, nes tėvai yra numatę užsienio universitetą; namie – tobuliausias, nes brangiai šeimai kainuoja, *jis neturi nei kada, nei su kuo būti pačiu savimi. Neturi teisės išsiverkti, pabūti mažu, silpnu, žmogišku. Nes tas, kuris verkia, esą yra silpnas. Netiesa. Jis nėra silpnas.* Taip iškreiptai formuojami vaiko pagrindai, atsisakoma auklėjimo tikintis, kad stuburas turi augti savaime. Arba užaugins mokykla.

Kitas kraštutinumas, kai vaikas paleidžiamas išvis be jokių pareigų. Yra šeimų, kurios auginą laukinius žvėriukus.

– Šiandien populiari nuostata – beteisiai tėvai ir visos teisės turintys vaikai. Sutinkate?

Taip elgiasi sistema, kai nori iš to vaiko padaryti žaliavą, kuriai bus suformuota tinkama nuomonė, tinkamas elgsenos kodeksas. Auginami funkcionieriai, kuriems nereikės nieko asmeniško. Gyvens tam tikrame gete, kur viskas – mintys, siekiai, nuomonė – bus kaip visų.

Man pačiam vaikystės religinė, bažnytinė patirtis, erdvė buvo tas pamatas, ant kurio stačiau save kartu su tėvų meile, jų atsakomybe, auklėjimu ir išmintingu supratimu. Tai man padėjo ištvirti patyčias. Ne drausti, bet būti šalia. Leisti augti.

Taip pat turėtų būti ugdomas supratimas, kas esi. Ir jis prasideda šeimoje. Kai vaikui pasakoma, kad jis sukurtas iš Kūrėjo meilės, kai tai pasako žmogus, kuriuo vaikas tiki.

Kartais žmonių klausiu: „Kiek į sąrašą įrašytum žmonių, kuriais tiki? O kiek žmonių tave įrašytų į tokią sąrašą?“

Kai pradedi tikėti žmogumi, ir pats tampa patikimas. Būtent ši tiesa atveda iki supratimo, kad esi kūrinys ir yra Kūrėjas. Kokios teisės pažeidžiamos šios tiesos akivaizdoje? Turbūt, atradus Kūrėją, Dievas prašo nepasinaudoti tik teise degraduoti, kurią mes turime turėdami laisvą valią.

– Kaip vaikui tai įdiegti? Juk vargu ar įtaigūs jam skaitomi pamokymai. Ir ne kiekvienoje šeimoje aiškinamos religinės tiesos ir vakarais kalbama „Tėve mūsų“.

Dora elgsena įdiegiama tėvų pavyzdžiu. Mūsų seneliai, tėvai savo pamatuose turi esminį vertybinį akmenį. Jei tikiu žmogumi, randu laiko su juo pabendrauti. Panaudoju visas savo galias – jausti, kalbėti, suprasti. Pasitelkiu minties, santykio, pokalbio galią, emociją, patirtį.

Vaiko išklausymas – pamatinis akmuo jį formuojant. Mamos tai geriausiai žino. Mama supranta, kad vaikui skauda, jei jis parkrito. Bet ką ji daro? Ji žino, bet klausosi. Vaikui labai svarbu išsipasakoti, kaip ėjo, kaip užkliuvo. Svarbu, kad jis išsikalbėtų, vaikiškai išsiverktų, jam svarbu, kad jį paguostų, kad turėtų į ką atsiremti. Ir tikėtų, kad ras pagalbą. Visada, kai patirs skriaudą. Visomis aplinkybėmis. Per pasitikėjimą ir religinę praktiką susiformuoja jo santykis su pasauliu, apskritai jo buvimo šiame pasaulyje forma, galimybės ir stiprybė.

Ričardas su broliu Robertu ir
močiute po Pirmosios Komunijos
Šv. arkangelo Rapolo bažnyčioje,
1986 m.

PASAULIO IR ŽMOGAUS SUKŪRIMAS

– Mūsų pasaulio sukūrimas – turbūt pats slėpiniausias procesas. Ir kas mes esame? Kas ta pradžių pradžia? Ir religija, ir mokslas teigia beveik tą patį, tik skirtinga kalba ir skirtingais įvaizdžiais. „Dulke buvai ir į dulkę pavirsi“, – sakoma Biblijoje. O tikintiesiems ant galvų beriami šventinti pelenai, primenantys žmogaus kilmę ir jo pabaigą.

Senajame Testamente skaitome papasakotą Pasaulio sukūrimo istoriją. Kaip atsirado septynių dienų pasaulio sukūrimo istorija? Šventajame Rašte pasaulio sukūrimas parašytas būtent septynių eilučių literatūriniu žanru, iš to vėliau susiformavo septynių pasaulio sukūrimo dienų įvaizdis, alegorija. Tačiau tos dienos nėra tradicinės dvidešimt keturių valandų dienos. Tas laikas yra logikos seka.

Žemės planetos evoliucijos kelias nepaneigia Dievo. Esminis dalykas, kad yra Kūrėjas, Judintojas, Žodis, kuris ištaria ir kuria. Mes pripažįstame ir išpažįstame Dievą kaip visos Žemės, Visatos kūrinijos atsiradimo priežastį. Meilės būti kitam priežastį. Turime domėtis pasaulio pažinimo mokslais, grožėtis gamtos ir kosmoso didybe bei viso to darba ir tvarka. Visa, kas yra aplink mus, kas esame mes, yra iš Kūrėjo Meilės versmės. Nes šiaip sau, iš nieko niekas negali atsirasti. Rimtas mokslas, tiriantis pasaulio ir visatos būtį, atsiveria Dievo

buvimo egzistencijai. Manau, kuo didesni bus mokslo pasiekimai, tuo didesnė bus mokslo ir religijos bendrystė. Tikiu, kad ateityje visi rimčiausi mokslo žmonės bus savotiški mistikai, kontempliuojantys nuostabą ir susižavėjamą keliančią Dievo kūrybą. Visi gamtos, visatos, fizikos ir chemijos dėsniai liudija Dievo buvimą. Nes visa tai – irgi Jo kūrybos dalis. Energija, mintis, sąmonė, valia, laisvė, net molekulės ir fizikiniai reiškiniai liudija Dievo Kūrėjo buvimą.

– Daug kam Dievą priimtinau vadinti Kūrėju.

Arba visatos ir visko, kas yra. Priežastimi ir Šaltiniu. *Egzistuoja Dievas, Esybė, pats Buvimas, su kuriuo galima turėti santykį, abipusį supratimą ir galimybę komunikuoti tarpusavyje.*

Tai reiškia būti tame tarpusavio judėjime. Sukurto pasaulio evoliucijos teorija manęs visai negąsdina. Jei bus įrodyta, kad žmonija išsivystė iš to Pirmojo sprogo per milijardus metų, nėra jokios problemos, jokios priešpriešos su žmogaus, kaip dieviškos ar Kūrėjo sukurtos būtybės, teorija. Čia labai svarbi tvarka. Pati Biblija liudija, kad Dievo ar Kūrėjo projektas sukuriant žemę, dangų, vandenį, aprašytas ir tapęs septynių dienų sukūrimo istorija, yra skirtas žmogui. Kada atsiranda žmogus? Kai visur yra tvarka. Sausuma atskirta nuo jūrų, yra dangus ir žvaigždės. Žmogui paruošta tvarka. Ir visa, kas sukurta žemėje, turi vienintelį tikslą – žmogui. Pasaulis žmogui patikėtas kaip neužbaigta simfonija, kurią, artimai bendradarbiaudamas su Dievu, jis gali baigti ir išpildyti. Dievas pakviečia žmogų būti tos kūrybos tęstinumo bendradarbiu.

– Religija mums teigia vienareikšmiškai – žmogus sukurtas iš dulkės. „Dulke buvai, dulke pavirsi.“

Įdomu, kad ta teorija šiandien jau neprieštarauja mokslui.

Taip, Biblijoje rašoma: „Dievas sukūrė žmogų iš žemės dulkių.“ Žemės. Palikime antropologams, mokslininkams evoliucijos sritį. Mūsų planeta turi milijardinę metų ir egzistencijos patirtį, ir šiandieniai svaičiojimai apie prieš keliolika milijonų metų vykusius procesus yra tik nago juodymas, ką žinome apie savo planetą, apie vykusius procesus. Dar daug ko mokslas nežino. Kuo labiau jis eis į priekį, kuo labiau sugebėsime perskaityti tas „dulkes“, tuo gilesnį pažinimą turėsime.

– Bet vėl pažinsime tiek, kiek mums leis pats Kūrėjas? Juk sukurdamas mus, Jis mums suteikė turbūt ir ribotas pažinimo galias? Kurių mes, suprantama, dar neišnaudojome.

Laikinumas mums yra tik laiko klausimas. Būdami laike judame pirmyn. Tai gyvenimo, supratimo, pažinimo kelionė. Esmė ta, kad niekas nėra ir nebus nuo žmogaus paslėpta. Tikėjimas moko, kad visą tiesą apie Dievą, pasaulį ir save sužinosime, kai iš laiko būsime sugražinti į nemirtingumo ir amžinojo gyvenimo būties plotmę. Daug svarbiau, kad dabartinio žinojimo, supratimo neatgręžtume patys prieš save ir nesusinaikintume. Neskleistume gyvybei priešingos anti-kultūros – mirties.

Niekas negali pasakyti, ar turime ribas. Mes vis dar iriamės gilyn pažindami savo planetą. Ir tai, kas buvo prieš šimtą metų, tos žemės „dulkės“, kurios nieko nekalbėjo to meto žmogui, mums labai daug sako šiandien, kai galime naudotis mokslo ir inovacijų technologijomis. Dar po šimto metų gal kita karta iš tų „dulkių“ perskaitys dar daugiau. Jose įrašyta mūsų istorija, planetos genofondas.

– Jūs patvirtinate, kad vis tiek turime ribotas galimybes pažinti, nes viską sužinosime tik anapusiniame pasaulyje?

Taip, ir tas ribotas pažinimas mums duotas todėl, kad jis nevirstų susinaikinimu. Todėl šiame pasaulyje pažinimas turi ribas. *Bet viskas, ko reikia mūsų gyvenimui, dabarčiai ir ateičiai, duota pažinti kiekvienai kartai. Kiekvienai kartai duotas savo kelias.* Nes yra tvarka. Ir ji turi būti išlaikyta.

Dievas sukūrė materialų žmogaus kūną, nesvarbu, kaip vystėmės per savo evoliuciją – išlipome iš vandens ar išsiritome iš kokios nors ląstelės. Jis yra gamtos dalis. Jei šio pasaulio kūrimo viršūnė, didžiausias meilės liudijimas yra žmogus, tai aš toks ir lieku, atsisakydamas visų pretenzijų dabar pažinti daugiau. Taip, man įdomu pažinti. Kaip sakė šv. Paulius, „matau veidrodyje tarsi iškreiptu slėpiningu pavidalu“. Mes sau visada tokie ir išliksime. Tačiau tai nereiškia, kad tame veidrodyje nėra teisingo veido, paveikslo. Matome lyg pro rūką, esame sąlygojami mirties, prarasto rojaus, prarastos tvarkos ir to pasaulio gundymo, kuris apsunkina mūsų tiesos paieškas. Nes nuolat klaidinami. Esą ne Dievas mus sukūrė, mes kilome iš beždžionės, iš atsitiktinumo aplinkybių.

– Darvino teoriją religija visiškai neigia?

Nei neigia, nei neneigia. Kiekviena mokslo diena atneša vis gilesnį supratimą. Ne veltui sakoma: „Tiesa padarys jus laisvus.“ Kūno kelio istorija yra šios žemiškos planetos dulkių istorija. Vystymasis, kitimas, progresas vedė į tą dulkių tikrovę, iš kurios susiformuoja žemiškojo kūno tikrovė. Bet esminis dalykas, kad kūnas tapo gyva būtybe, asmeniu, žmogumi, laisvos valios siela tik tada, kai Kūrėjas virš jo iškvėpė savo gyvybę. Kai sukūrė žmogų – gyvą būtybę pagal savo paveikslą ir panašumą. Kiekvienas iš mūsų yra siela – dieviškoji gyvybės dalelė. Sąlyga, malonė, tikrovė, leidžianti man būti gyvu žmogumi. Kas mane padaro skirtingą nuo kitų gyvų, bet tik instinktais besivadovaujančių būtybių. Šiame pasaulyje

tik žmogus iš visų gyvų būtybių turi nemirtingą sielą, sąmonę, laisvą valią ir gali kontroliuoti savo instinktus.

– Šiandienos pasaulį užkariauja dirbtinis intelektas, gebantis net pranokti jo kūrėjo – žmogaus – protinius gebėjimus. Kaip religija vertina šį darinį? Juk robotas neturi dieviškojo prado.

Taip, šiandien vienas iš didžiųjų iššūkių yra santykis su vadinamuoju dirbtiniu intelektu. Žmogaus atradimų ir galimybių tikrove. Kaip jis susijęs su žmogaus, kaip asmens, morale ir laisva valia? Ar žmogus savo moralę ir laisvą valią perleis dirbtiniam intelektui? Ar vadovausis dirbtinio intelekto apskaičiuotų tikimybių ir galimybių algoritmais? Ar išsižadės savęs šios tikrovės akivaizdoje?

– Bet ar tai bus gerai? Ar tai įmanoma? Moralė juk yra tokia kategorija, kuri turi dirbtinai nesukuriamą kibirkštį. Vadinkime ją dieviškąja.

Geras klausimas. Šiandien matome dideles pagundas sudaiktinti žmogų, apgaubti jį neva atjautos skraiste. Mokslo pažanga ir žmogaus moralė visada išliks kaip pasirinkimas. Mokslo pažanga apeliuos į žmogų logika ir šaltu racionalumu: „Po motinos širdimi besivystantis kūdikis turi Dauno sindromą – vaisių reikia pašalinti, nes neprotinga leisti ateiti į pasaulį.“ Ir šis patarimas moralinio kriterijaus neturės. Ir kas tada? Ar žmogus, ar technologija? Gyvybė ar gyvenimo kokybė nulems žmogaus gimties procesą? Kuo negalią turinčio žmogaus, kurio gyvenimo kokybė gana ribota, gyvybės vertė tampa menkesnė? Technologinė pažanga skiriama ne padėti gyvybei gyventi kuo kokybiškesnį gyvenimą, o įgyvendinti keistą gailestį – neleisti gimti dėl neva gyvenimo kokybės nepritekliaus. Kur tada progresas? Padėti gyvybei gyventi ir išreikšti save, būti, ne tik ką nors sukurti. Eugeniška selek-

cija gyvybės malonę nuvertina kokybės sąskaita. Taip, kai kuriems fiziškai nestokojantiems nemalonu matyti nesveiką, stokojantį žmogų. Bet mes niekada negalėsime pasakyti, kaip jis jaučiasi. Gal jam jokių problemų nekyla, ir jis yra laimingas. O mes pasisavinome teisę nuspręsti, ką darysime. Pavyzdžiui, paskelbsime dešimtmetį atsisveikinimo su visais negalią turinčiais žmonėmis. Padarykime dėl jų, ką galime šiandien, nes gali būti, kad greitai tų žmonių nebebus. Jie tiesiog negims. Dėl to, kad jų gyvenimo kokybė neva nuvertina pačios gyvybės vertę. Tada žiaurūs laikai mūsų laukia. Selekcinio mąstymo ir elgsenos pagunda išlieka kaip ta pati Šėtono pakišta pagunda – busit kaip Dievas...

Dirbtinis intelektas, technologijos ir progresas kartu su medicinos pažanga nebeleis gimti negalią turintiems žmonėms. Jei žmogaus moralinis sprendimas bet kokiomis sąlygomis saugoti pradėtos gyvybės teisę gimti, gyventi ir išreikšti save tiesiog būnant bus atiduotas technologijoms, tie žmonės nebegims, jie pakeliui bus sunaikinti. Nes jų gyvenimo kokybė neatitiks nustatytų standartų.

Kieno standartas yra geresnis? Žmogaus, turinčio negalią, kuris galbūt dantyse įsikandęs teptuką nutapo paveikslą, jaučia malonumą ir gyvenimo pilnatvę? Ar to, kuris naikindamas ir išnaudodamas kitus parazituoja, nes turi pragyvenimo išteklių ir yra fiziškai sveikas? Kas gali nulemti žmogaus gyvybės vertę ir teisę būti? Negi nieko nestokojančio žmogaus gyvenimas tampa vertingesnis už to, kuris nieko neturi – tik dantyse įsikąstą teptuką? Ir vienam leisime gimti, nes atitinka standartus, kitam – ne, nes jo gyvenimo kokybė bus ne pagal standartus. *Todėl šią epochą kartais norisi vadinti atsisveikinimo su neįgaliaisiais epocha. Tačiau gal dar išlaikysime mums parengtą egzaminą? Gal turėsime drąsos pasirūpinti kiekviena*

žmogiška gyvybe, neatsižvelgdami į gyvenimo kokybės standartus?

– Tačiau kodėl mums Kūrėjas suteikė galimybę sukurti tokį nemoralų dirbtinį intelektą?

Kodėl nemoralų? Technologijų pažanga yra didžiulis gėris. Naudojamas žmogaus ir planetos naudai jis tampa puikiu bendrakeleiviu ir gyvybės kultūros puoselėtoju. Negalima matyti tik negatyvias perspektyvas. Šiandienos pasaulio išsivystymas gali pasitarnauti sprendžiant tokias didžiules problemas kaip badas, gėlo vandens stygius, ligos, epidemijos. Nuo žmogaus laisvos valios priklauso, ar pažanga bus žmogaus pusėje, ar nukreipta prieš žmogų arba kai kuriuos žmones.

Kūrėjas nėra prieš dirbtinį intelektą. Neprotinga būtų taip manyti žinant, kad šiandienos civilizacijos pažangą lėmė krikščionybė. Šiandien labiau turėtume svarstyti, ką turime daryti, kad progresas nebūtų panaudotas prieš patį žmogų, netaptų jo sunaikinimo, rūšiavimo įrankiu, nevirstų mirties mašina. Todėl ir kyla diskusija, ar žmogus atsispirs pagundai technologijų progresui perleisti ir savo moralumo, sąžinės sprendinius. Kur riba? Visa žmonijos pažanga nukreipta į bendrąjį gėrį, kad šioje žemėje gali kartu sugyventi skirtingi ir visiems visko užteks. Ar tą kolektyvinį gėrį panaudosime selekcijai ir net tam tikrai savižudybės formai įteisinti? Paveršime įrankiu, nukreiptu kariauti su pačiu žmogumi, nors dėl jo kūrėme.

Dirbtinis intelektas neturi jausmų, svarbiausia – neturi moralės kategorijos ir laisvos valios. Ciniškai kalbėkime – žmogus turi laisvą valią nusižudyti. Ar dirbtinis intelektas turi tokią valią? Išsijungs? Turbūt ne. Gal jis turės milijardinių kombinacijų, bet nė vienoje jų nebus sprendimo išsijungti. Nes gamtoje

taip pat savižudybių nėra. Galbūt motina pagal gamtos instinktus gali suėsti ligotą jauniklį, gyvūnas sau koją nusigrauš, bet išsivaduos, o ne susitaikys su ta būtimi. Jis kovos iki paskutiniųjų. Gyvūnas neturi savižudybės instinkto. Jis gali žūti gelbėdamas kitą, pasiaukoti, bet ne nusižudyti. Jie yra protingi, nes protingo gyvūno instinktas yra gyvybė ir gyvenimas.

– Jei žmogaus kūnas ateina per evoliuciją iš gamtos, iš dulkių, esminis dalykas – nuo kada jis tampa gyva būtybe? Nes kai Dievas sukuria žmogų, šis dar neturi gyvybės. Kada jis tampa gyva būtybe?

Kai Dievas į žmogaus kūną įspaudžia savo paveiklo dovaną – gyvybės kibirkštėlę, nemirtingą sielą. *Dievas įkvepia sielą, tą dievišką kibirkštėlę, kuri žmogų paverčia gyva būtybe.* Mes kiekvienas turime unikalų asmeninį Dievo parašą savyje. Kas man primena, kad esu unikalus, kad esu vienintelis, Dievo paskirtas būti žmogumi? Kur galiu perskaityti Dievo parašą savyje? Pažvelkime į savo rankas. Į pirštus. Juose įspausti unikalūs atspaudai, niekada nepasikartojantys jokiam kitame šios planetos žmoguje. Savyje turiu, savyje nešioju šį asmeninį Dievo liudijimą man – esu vienintelis, nėra kito tokio, esu asmuo, o ne masė. Esu žmogus – Dievo kūrybos viršūnė ir žiedas šiame pasaulyje.

– Bet vieni žmonės apdovanoti daugiau, kiti mažiau? Juk sakoma: „Toks talentas – tai Dievo dovana“ arba „Kai Dievas protą dalijo, jo nebuvo.“

Mūsų visų gyvybė yra vienoda, kylanti iš to paties vienintelio Kūrėjo gelmės. Tai, apie ką kalbate, jau yra dovanos, talentai, gabumai. Ir jų turime visi. Taip, jie skirtingi, bet kiekvienam iš mūsų labai asmeniškai, svarbūs, leidžiantys būti savimi ir išreikšti save pasaulyje. Jų panaudojimas yra mūsų atsakymas Dievui. Jus naudodamas dėl bendruomeninio gėrio,

patiri asmeninę laimę ir tikrą gyvenimo prasmę, jei savanau-
diškai – kyla įvairių problemų. Savanaudis visada balansuoja
ties susinaikinimo, tragedijos, nužmogėjimo riba.

**– O kodėl gimsta žmogžudžiai? Juk niekas neauklėjo
būti žmogžudžiu? Jis jau iš motinos iščių atėjo turė-
damas tokį likimą, instinktą? Žinoma, nekalbu apie
netyčinę žmogžudystę.**

Žmogžudžiais negimstama. Jais tampama. Tais, kurie
nužudo kūną, tais, kurie naikina kitus psichologiškai terori-
zuodami. Jau apsvarstytos įvairios priežastys. Skaudi nemei-
lės patirtis. Keršto pasauliui ir sau. Ligų ir sutrikimų padari-
niai. Visapusiškai sveikas žmogus niekada netaps recidyvistu
ar žmogžudžiu. kažkas jį pastūmėjo į tai. Susiklostė aplin-
kybės, kur stokos buvo daugiau nei gėrio ir meilės. Aš nebi-
jau žodžio „paslaptis“, su juo reikia išmokti gyventi. Man yra
nesuvokiama paslaptis, kas gali nutikti žmogaus sąmonėje,
valioje, pasirinkimuose, kad jis galėjo pakelti ranką prieš kitą
žmogų.

**– Sakėte, kad rojus yra konkreti vieta. O konkrečios
pragaros vietos nėra, nors ji ne kur nors požemiuose,
kaip mums piešiama, o šalia mūsų?**

Ne. Tik žemiškasis rojaus sodas, kuriame Dievas apgy-
vendino sukurtą žmogų, turėjo konkrečią vietą. Dievo Ka-
ralystė, dangus, arba rojus, skaistykla ir net pragaras neturi
fizinės vietos, nes tai ne šio pasaulio dimensija, ne šio mate-
rialaus pasaulio erdvės. Tai už laiko ribų. Tai anapus. Anapu-
sinė būties tikrovė. Būseną, į kurią įžengia iš laiko ir žemiško
gyvenimo per mirties slenkstį išvestas žmogus. Tik literatū-
ros kūrinuose ar liaudies sąmonėje susiformavę vaizdiniai,
kad pragaras žemai, rojus aukštai, o skaistykla kažkur per vi-
durį. Taip nėra. Viskas egzistuoja anapus laiko kaip būseną.

Džiaugsmo, pasmerkimo arba vilties. Nes įžengti į dangų – tai įžengti į patį Dievą. Būti skaistykloje – tai patirti ilgesio „jau, bet dar ne“ apvalomos ugnies būseną. Patekti į pragarą – atsiduoti pavydo, nemeilės ugnies kančiai. Tai dvasinės patirtys, būsenos. Bet jos yra ir egzistuoja kaip šiandien, čia ir dabar nesibaigianti tikrovė.

Kunigas Ričardas
Doveika prie jo
pastangomis kylan-
čios Šv. Juozapo
bažnyčios Pilaitėje,
2020 m.

